

Heinrich Rahn Wilken Bergelase

Dissertatio Iuris Publici De Pace

Rostochii: Kilius, 1649

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn73258633X>

Druck Freier Zugang

Frieden

H. Rahne (W. Bagelax) ^{Nert.} 16

R. U. inv. 1649.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI
DE

PACE

Quam

Christo, pacis Principe, fortunante,

PRÆSIDE

Viro Amplissimo, Consultissimo

DN. D. HENRICO *KAHNENI*

Jcto P. P. Præceptore ac Fautore

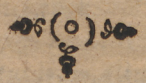
suo ætatem colendo,

Publico examini submitte

WILHELM BERGESE / Nob, Pom,

Ad 13. diem Junij,

In Auditorio Majori.

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILI, Acad. Typographi

ANNO M. DC. XLIX.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI
DE

PACE

Christo, pacis Principi, fortunante

PRÆSIDĒ

Vno Amplissimo, Consilio

DR. D. HENRICO KESSEL

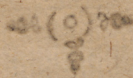
JACO P. P. PRÆCEPTORE AC PANTORIS

in eandem colendos

Publice examini se submittere

WILHELMUS BOETTCHER Nob. Pom.

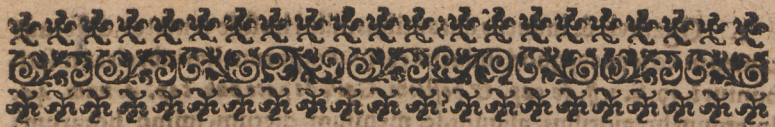
Ad 13. Junii
In Auditorio Rostov.

ROSTOCHII

Typis Nicolai Kell Acad. Typographi

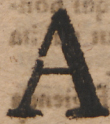
ANNO MDCCLXIX

Ultis calamitatibus arumnisq; pressi,
 fessi, preces ac manus supplices ad DEUM O.M.
 recendimus, ut turbarum praetiorumq; fluctus,
 in pacis tranquillitatem verteret. Respexit
 vota nostra benignus ille parens, impulsiq; Ma-
 gnatum animos, ut missis simultatibus, odijs,
 tandem in concordiam coalescerent. Vix animus capere potest
 magnitudinem huius tanti beneficij, quod solum in solido locare
 potest fortunas & incolumitatem miserè afflicta Patria, cui non
 aliud supererat, quod speraret, quam certum & maturum exi-
 tium. Sed dum jam in ipso interitus confinio versatur, ecce
 portus salutis in pace salubriter tempestiva aperitur. Quo itaq;
 magis in tempore hac bona obtigerunt, eo gratiori voluptate
 omnes afficiunt. Quamvis non pauci, qui tam impensè pacis
 bonis gaudent, rei ipsius iura & qualitates ignorent, id ne mihi
 usu veniret, paulo attentius Scriptores, qui de pace quidquam
 literis prodidere, evolvere capi. Ex quibus dum in usus meos
 quaedam exerpo, haec mihi sub manibus nata est dissertatio, rudè
 quod dicitur Minerva, pacis naturam, & iura paucissimè lineis
 explicans. Memor vero quemadmodum ex chalcibus & ferri
 attritu ignem, ita ex opinionum inter se contentione, verum elici,
 hujusce mens de pace theses placida disquisitioni subicere placuit,
 ipsum pacis Germania Autorem, Conciliatorem Deum venera-
 tus, ut id benè feliciterq; succedat.

THESIS I.

Tq; ut à nomine ordiar, descendit hoc ipsum
 à paciscendo l. i. §. i. de pact. quod nimirum ij, qui pa-
 cem conciliant, certis conditionibus paciscuntur, ut ab
 omni hostilitate abstineant.

A

2, Quam-

2. Quamvis & induciis durantibus, nihil hostile tentetur, differunt tamen in eo à pace, quod induciæ certis temporum limitibus, circumscribuntur l. 19. §. 1. ff. de cap. & postlim. Gail. de pace pub. cap. 4. num. 44. Interdum brevioribus, aliquot, sc. mensium, dierum, immo horarum; quemadmodum C. Pontius Samnitum Dux, sex horarum in ducias postulavit *Quadrigar. 1. annal.* citante *Gell. lib. 1. cap. 25.* Interdum longioribus aliquot sc. annorum: Cuius rei exemplum nobis suppeditant Romani, qui Vejentibus pacem petentibus in annos centum inducias dederunt *Liv. lib. 1. dec. 1.* Item potentissimus Rex Sueciæ Gustavus, cui rerum gestarum magnitudo nomen Magni peperit, qui cum Rege Poloniæ 24. annorum inducias pactus est. Sed hoc induciarum tempore, bellum manet, pugna tantum cessat. *Gell. lib. 1. cap. 25.* Pace vero bellum omnino tollitur, & sempiterna quies constituitur.

3. Inde non immerito pax definitur quod sit: *Tranquillitas publica in perpetuum constituta.* Alii aliter definiunt: *Bald. pub. ff. de pact. num. 5.* definit: plenam discordiarum sedationem; in *tit. Extr. de Treuga & pace num. 2.* dicit: Pacem discordiæ ultimum finem, & perpetuam & inviolabilem concordiam. *Jas. in l. eum proponas. 21. num. 6. ait:* Pax est finis discordiæ perpetuo duraturus, *Jung. Tusc. lit. p. concl. 171. Montic. de sac. & ambig. convent. lib. 27. tit. 1. num. 11. & seq. Gail. 1. de pac. publ. cap. 1. num. 5. & cap. 4. num. 44. Alber. Gent. lib. 3. de jur. bell. cap. 1.* Pacem definit compositionem belli ordinatam. Cum autem non semper pace finiatur bellum, sæpeq; inter aliquos pax fit, qui tamen non bello disceptarunt, minus congruæ videntur hæ definitiones. Nec magis aptum, quod sit: *Conventio publica perpetuò ab armis abstinendi Bus. disp. 10.* Quia hoc magis effectum, quam rem ipsam describit. Sed non est animus, omnes omnium definitiones recensere, sufficiat primo loco proposita.

4. Quæ duce pacem disperitior, in internam & externam: Illa est tam tumultus & rebelliones civiles componuntur: hæc cum Reges aut Resp. inter se pacem constituunt.

5. In æqualem & inæqualem, æqualis dicitur quando pares, conditionibus æquis pacem conciliant. Existimantur autem pares, qui nondum periculum virium fecerunt. *Curr. in Orat. Scitarum.* Aut qui ita armis disceptarunt, ut uter bello sit potior, dignosci nequeat.

6. Inæqualis est, quæ victoris beneficio cotingit, nec refugienda qui-

quidem penitus, sed quæ pessimis plerumq; circumvoluta comitibus, iniquis legibus, fluxis moribus, apertaq; sapius tyrannide. *FRANCO. Pætrarb. dial. 105. lib. 1. de remed. utrius. fors.* Hinc ejusmodi pæctio, si gravatis, vires olim redeant, firma manere nequit. Neminem enim populum diutius eâ conditione esse posse cujus eum pœniteat, ait Plautius Consul, apud Liv. lib. 8.

7. Utur vero plures pæctis species sint, generaliter tamen verum est, eorundem esse pacem facere, quorum bellum *Grot. de jur. bel. & pac. lib. 1. cap. 20.* Unde sequitur eorum hoc esse, qui summi imperii exercendi jus habent. Constans enim Jure Consultorum & Politicorum sententia est, infallibile signum esse summæ potestatis, belli indicendi jus *l. 3. vers. eadem ff. ad l. Jul. Majest. l. hostes 24. ubi Barr. ff. de capt. & postlim. reverf. can. quid culpatur 4. caus. 23. q. 1. Sixt. de Regal. lib. 2. c. 1. n. 20. Reinking. lib. 1. clas. 2. c. 2. n. 15.* Extat lex apud *Plac. 12. de h.* Si quis proprio motu, vel bellum vel pacem cum quopiam sine reipub. jussu fecerit, morte mulctatur.

8. Regis itaq; hoc esse in statu Monarchico expeditum est: *Grot. de j. b. & p. lib. 3. cap. 20. Bod. de Rep. lib. 1. cap. 20.* Tibi enim summum rerum arbitrium Dî dedere, subditis obsequii gloria relicta est inq; *M. Terentius ad Tiber. Cæs. apud Tac. 6. ann. 8. vers. 5.* Vbi ergo conditio imperandi est, *verba sunt iterum Taciti. 1. annual 6. vers. 7.* ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur, ibi etiam unus sicut de negotiis omnibus, sic & de pace liberè statuit.

9. Modò ad eam ætatem pervenerit, ut imperio præesse possit, Nam Rex minor, etsi jure imperii administratio ipsi competat, tamen, ut ob ætatem potestate sua fungi, ita & pacem facere impeditur, *Grot. de j. b. & p. lib. 1. cap. 3. & lib. 3. cap. 20.*

10. Mente captus quoq; cum consentire non possit, & mutus consensus necessariò ad pacem firmam requiratur, meritò à paciscendo semoveretur.

11. Nec captivo & exuli, si modo regnum ex consensu populi ortum habeat, hæc potestas conceditur. Non enim credibile est, imperium à populo eâ lege delatura, ut etiam à non liberis administrari possit *Grot. cap. 20. lib. 3.* Hinc proceres Regni Galliarum, pacem à Philippo captivo cum Anglo initam repudiarunt. *Forsb. p. 59.* Alia in hanc rem exempla vid. *ap. Alb. Gent. l. 3. de jur. bel. cap. 14. p. mibi 597. Franciscus*

quoq; Rex Gallie, conditionib. in captivitate promissis, se teneri negas-
vit, *Guic. lib. 17. Bellaj lib. 3.* Et hoc recte factu, ob id, quod non potuerit
de provinciis regni pacisci, asserunt, *Bodin. s. de Rep. num. 195. G. seq. G.
Alb. Gen. l. 3. de jur. bell. cap. 14. pag. mi. 196. G. seq.* qui Gentil. tamq;
putat ratione persona ipsam mansisse obstrictum, ut ad custodiam se-
reciperet, secundam promissum, obsidibus duobus filiis Francisco &
Henrico munitum. Atq; lusum fuisse Clementis V II. verbum ap. *Guic.
lib. 18.* rem se. esse indignissimam, ut probaret vivus, quæ pepigerat
mortuus, id est, ut quæ pepigisset captivus, ea probaret liber factus.

12. Ne tamen, si quid tale contingat, æternis bellis implicentur im-
peria, alioq; modo quid capiant detrimenti, Ordines, nisi peculiari lege
provisum sit, vel ipsi rebus præsumt, vel aliquos eligunt, qui Regni curam
suscipiant. Quod & in furioso valet.

13. Ast circa ætate minores ita obtinet. In Regnis Patrimonialibus
tutela est eorum, quos pater aut propinqui elegerint. *Grot. lib. 1. cap. 3.*
In Regnis, quæ non sunt patrimonialia, tutela onus residet penes eos,
quibus lex publica injungit. Deficiente verò lege, quibusdam tutela
committeritur, donec minor ad justam ætatem perveniat.

14. Sed quanto tempore majorennitas definita sit, ex more & sta-
tutis ejusq; regni discendum. Gallie Reges, ex constitutione Caroll
V. ubi 14. annum attigerunt, administrationis regnorum nanciscenda
& suscipienda capaces declarantur, *Thuan. lib. 35. tom. 2.* Alia Regna
20. alia 24. demum anno, Reges suos majores declarant. Quo tem-
pore plena Regni administratio iis permittitur.

15. Quærit hic non incommode potest, num Rex qui ad justam æta-
tem pervenit, in statu pure Regio pacem inconsultis Ordinibus facere
possit? Non debere id facere existimo, nisi id evidens exposcat necessi-
tas, quæ nulli liberam habeat potestatem, & ordines duntaxat sint Regis
majus Consilium, per quod quærelæ populi, quæ alias reticentur, ad Re-
gis aures perveniant, *Grot. lib. 1. cap. 3.*

16. Ast si ordines jus habeant de actis principis cognoscendi, atq;
leges præscribendi, vel etiam certis ll. hanc potestatem in imperij dela-
tione sibi reservant, iis inconsultis pax non tenet. Hinc conclu-
dendum, quia Electorum & cæterorum Principum Germanorum consi-
lium, non solum in partem curarum assumitur, sed & Capitulatione
auræ, quæ majoris momenti, comitiis ejus reservantur *Heig. lib. 1. q. 2.*

17. Imperatori non competere jus intra, vel extra imperij limites, pacem inconsultis ordinibus pangendi, Vid. *Capitulat. Caroli V. S. Wte* sollen vnd sollen vns u. *Ferdinandi I. & Matthia Ead. S. Ferdin. II. S. 9. Ferd. III. S. 11.*

17. Ceterum Principes Germaniæ, cum Imperatorem, totumq; imperium supra se agnoscant, pacem constituere non posse, manifestum est. *Handhabung des Landfriedens sub tit. Die Königliche May: sol keinen Krieg.*

18. Sed pergo & statuo, in Rebuspub. pro diversa imperandi forma, aut proceribus, aut populo hanc potestatem competere, cum *Gror. lib. 3. cap. 20. n. 4.* Quorum nisi maxima pars consenserit, fida armorum litiumq; compositio esse nequit.

19. Multo minus Dux, qui exercitui præest, citra consensum superioris, cujus auspiciis bellum geritur, pangendæ pacis facultatem habet. *Alb. Gentil. de jur. bell. lib. 2. cap. 10.* cui contradicit *Hunnii de pac. cap. 2. q. 2. cum Duar. ad l. 5. ff. de pac.* Non enim, ut eleganter inquit *D. Merius in disersu de Amnestia*, quibus provida armorum cura & administratio incumbit, hoc sibi citra manifestam licentiam sumere possunt, ut eadem deponant, multo minus promittere, ut qui vindictam permiserat, compositionem non demandatam observet. Imò cum in re privata, procuratori integrum non sit transigere *l. 60. ff. de procurat. l. contra 28. S. ult. ff. & l. 7. C. de pac.* absurdum foret. hoc in publicis admittere. Hinc merito *Posthumius consul* dixit: Cum me seu turpi, seu necessitate sponsione obstrinxi, quæ tamen, quando injussu populi facta est, non tenetur populus. *Liv. lib. 4.* Et postea: Nec à me nunc quisquam quæsierit quid ita sponderim, cū id nec *Consulis* jus esset, nec illis spondere pacem, quæ mei non erat arbitrij, nec pro vobis possem. Atq; adeo recte *Papyrius Dictator*, pacem petentes, ad senatum ire jubet, apud *Liv. lib. 8.* & *Scipio Legatos Carthaginensium* Romam proficisci jubet, ut quæ à se acta essent, ea patrum autoritate populiq; jussu confirmarentur, *Liv. lib. 3. in fin.*

20. Eoq; fragili inniti fundamento, subditorum cum Principe pacificationem, cuiquam videri posset. Cum enim bello principem petere subditi jure non possint, nec pacisci cum illo poterunt. Verum hoc quidem videtur, secundum eorum sententiam, qui omne bellum internum, tanquam injustum, Legibusq; divinis contrarium improbant.

Sed cum casus evenire possint, quibus iusta arma superiori inferre licet, *Grot. lib. 1. cap. 4.* & pacisci permissum esse, certum est. Cum arma pro defensione, quæ jure omni est licita *l. 3. de just. & jur.* suscepta non alium habeant finem, quam ut in otio vivatur, nisi gladiatorum aut potius latronum more continenter decertare, & omne ævum cum interitu Reip. ferro terere velimus.

21. Immo & si pacis & belli jura connexa sint, magis tamen favorabilis pax est, utpote cum non aliâ causâ bellum suscipiatur, nisi hoste profligato, aut bonis conditionibus conciliato, in pace vivatur *Cic. 1. de Off.* Itaq; ne omnis spes pacis adimatur, nec belli, nisi per interitum alterius partis, finiendi spes sit, etiam cum iniquo bello laceissentibus subditis, pacem firmam constitui posse existimo. Uti enim ineptus esset chirurgus, qui vice sanandi, immedicabiles infligeret plagas, & vulnera ingenti ægrotantium dolore laceraret: Sic imperitus ille, & iniquus censeatur gubernator, qui, ut paucos seditionis autores castiget, multas hominum myriades, in extremam miseriam præcipitat: qui, cum per pacem auctoritatem recuperare posset, inexplicabilis belli aleæ, fortunas suas & totam Reip. committit. *jun. can. Noli 3. caus. 23. q. 1.*

22. Utut autem poenam meruerit improba hæc resistendi malitia, nihilominus, si quid cum desertoribus & rebellibus actum sit, publicæ utilitatis gratia, in primis si juramentum accesserit, servari id æquum est. *Bodin. lib. 5. de Rep. cap. 6. num. 603. in fin. & seq.*

23. Cum piratis quoq; & prædonibus, licet parum ex dignitate Reip. sit pacem conciliare *Tacit. 3. ann. 73. num. 2.* Concilianda tamen est aliquando, & promissis standum arbitrò. Nam sicuti transactio valet, etiam si lis injustè fuerit mota, & probabilis timor litis movendæ sufficit *l. 1. de transact. l. 2. C. eod.* ita etiam, ut pax fieri possit, timor armorum sufficit, *Mantic. de raris. & ambig. convent. lib. 27. tit. 3. num. 26. cum Crævet. Consil. 717. num. 17.* Sic pacem fecit, confecto piratico bello, Pompejus cum piratis, *Plutarch. in Pompei. Dion. lib. 36.* Et Romanos illam pacem violasse ulla in parte, nullibi hæctenus legi. *jung. Treatl. vol. 1. disp. 6. rb. 7. lit. a. ibiq; Hunn. q. 4. 45.*

24. Quid verò sentiendam, de pace incio & ignorante socio inita? Quin hæc ipsa valide obstringat, nullum est dubium. Quamvis vix à perfidiæ crimine absolvi possit, qui tali clandestinâ pactione, socij causam prodit *arg. l. 1. pr. ff. de pact. & arg. l. nihil tam. 35. de R. jur.* Et
hinc

hinc Carolus Burgundus, Eduardo Angliæ Regi indignatus est, quod pacem cum Ludovico Galliæ Rege, se inscio iniisset. *Comin. lib. 6.*

25. Et multo magis culpandus est, qui non inscio quidem, tamen dissentiente socio paciscitur. Inest quippe foederibus hæc conditio, etiamsi expressè non sit adjecta, ut utriusq; voluntate, ab iis tantùm dircedi possit. Reprehendit quidem ob id *Bodin. 5. de Rep. cap. 6. num. 616.* Mauritium Electorem Saxon. quod inconsulto Rege Gall. Henrico II. cum quo foedus Chamborti inierat, sexto statim post illud foedus mense, pacem cum Cæsare Carolo V. Passaviæ pepigit. Sed quam recto talo stet illa reprehensio, docent *Sleidan. & apud Eundem ipse Rex ejusq; Legatus Praxinusus lib. 24. pag. mi. 765. & 775. Jung. Arum. ad Aur. Bus. cap. 15. tb. 7.*

26. Exceptionem tamen, quod jam dixi patitur, quando id, cujus gratià Societas inita est, impetratum fuerit, tum enim & ipsam Societatem finiri par erit.

27. Idem est, si unus ex sociis, perpetuis & capitalibus odiis, cum hoste decertare, sociis dissentientibus, velit, nullamq; justam causam dissensus alleget. Nam ceteros quoq; hoc casu, odio implacabili & sempiterno bello implicari, à legibus divinis, à natura, ab omni deniq; humanitate alienum est, ait *Bodin. 5. de Rep. c. 6. num. 616.* Et quemadmodum in jure civili dicitur, frustra hoc conveniri, ne societate abeat, cum nihilominus renunciatio ob causam fieri possit *l. 14. pro soc. & uti aliàs dissensus absq; justa causa, nihil operatur l. 22. §. fin. de fideicom. libers.* sicut deniq; pactum, de non ineunda cum aliquo pace non valet *Mantic. de tac. & ambig. conven. lib. 27. tit. 3. num. 8.* Ita quoq; dissensus confederati in hac publica causa, sine ratione nihil operatur.

28. Similiter si necessitas, quæ non cadit sub legem, *cap. 2. in fin. Extr. de observ. 18. jun. cap. 6. cir. fin. Extr. de consuet. l. 1. §. ff. de off. Procons.* impellat socium, imputari ei non potest, si contra societatem, solus paciscatur.

29. Si verò dolosè socius egerit, fraudem fraude repellere licebit, *arg. l. cum proponas. 21. ibiq; Dd. C. de pact. Myns. 4. Obs. 7. secundum illud Ovidij:*

Judice me fraus est concessa repellere fraudem.

ET

Fallere fallentem, fraudemq; repellere fraudem.

Exemploq; licet ludere quemq; suo

Et

Eisdem obtinere etiam, si fides data sit jurata, tradunt *Tusch. tit. F. concl. 337. num. 3. Et alij, per cap. 2. Et cap. sicut. 29. Extr. de jurejur.* Unde recte *Frid. Imp. ait: Qui pacem jurare & tenere noluerit, beneficio & lege pacis non fruatur, 2. Feud. 53.* Sunt qui recte dicunt, intelligendum hoc de eodem capite, ejusque connexis, atque in separatis aliud receptum esse, *Mant. de tract. lib. 3. tit. 17. num. 22. Socin. in reg. Fidem frangenti §. sexto fallit Et Alb. Gentil. 3. de jur. bel. cap. 24. cir. fin. pag. mihi 712. Et 714.*

30. Non tamen ob metum solum, ne socius subdole agat, contra voluntatem socii pacem constitui posse puto. Neque pax rumpatur statim per suspicionem, quæ deducta in actum non est, inquit *Alb. Gen. 2. de jur. bel. cap. 21. pag. 672.*

31. Sed tum jam, quinam pacificentur, exposuerimus, sequitur, ut, quid sub pacem veniat, dicamus. Transigitur autem, vel de injuriis, ab utraque parte illatis, sopiendis, sepeliendis, quod græco vocabulo Amnestiam vocant: Vel de controversiis, quæ belli causam præbuerunt, tollendis.

32. Interdum & de possessionibus, bello turbatis restituendis agitur, ubi ultima, quæ ante bellum fuit, possessio respicitur.

33. Nec raro de Regni totius, aut partis alienatione pacificentur. Quod pro arbitrio suo facere poterunt ij, qui regnum in dominio, id est, in patrimonio habent, quales sunt qui nudâ hæreditariâ successione, vel contractu, vel bello regnum sunt adepti. Attamen pauci sunt in nostra Europa, qui non sint obstricti legibus fundamentalibus seu regni, quibus ita ipsorum potestas limitatur, ne possint sine consensu procerum aut statuum pacificando ditiones, aut imperium diminuere. Extra hos qui absoluti sunt, ij, ut dixi jam, liberè provincias possunt alienare. Quilibet enim rei suæ moderator & arbiter *l. in re mandata 21. C. mand.*

34. Reges verò qui imperium non in patrimonio, sed quasi usu fructu habent, quales solent esse, qui electionis jure, vel lege alteri succedunt, nequeunt regni bona alienando, lædere *Remp. cap. intellectu 93. de jurejur.* penes quam est vera proprietas & dominium *Carol. Mol. ad Conf. Paris. tit. 1. §. 2.* Et nequeunt principes convenire in detrimentum regni, ait *Alb. Gent. 3. d. jur. bell. cap. 22. in princ. pag. mi. 679.* Jurâ siquidem proprietatis, non ad principem, sed ipsum Imperii corpus pertinent. Quod si non expressè principi alienationem interdicit, saltem

tacite

tacite eam prohibuisse videtur, quia qui Reip. præsumunt, ait *Cicero* 1. *off.* duo Platonis præcepta teneant: Unum ut utilitatem civium sic tueantur, ut quicquid agant, ad eam referant obliti commodorum suorum: Alterum ut totum Reip. corpus curent, ne, cum partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Ut enim tutela (addit *Cic.*) sic procuratio Reipub. ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa est, gerenda est: *Junng. l. 4. C. de defens. civ. Vasq. 1. contr. 1. num. 10. & seq. Idem 1. contr. 4. num. 3. 4. 5. 6. Heig. 1. q. 19. num. 4.* Exempla dictæ in pr. hujus th. assertionis suppeditat *Bod. l. 1. cap. 2. num. 190. & seqq.* & simul ostendit, quomodo valeat alienatio absq; consensu populi facta. In nostro Imperio Lex Regia seu Capitulatio alienationem impedit, vid. *Capit. Ferd. III, s. 11. dem. 8.*

35. Alias assentientibus & approbantibus subditis, vel totum, vel ad partem, Regnum alienari posse certum est.

36. Ex jam dictis concludo, circa hanc materiam, considerata esse modum acquisiti imperii, qualitatem subditorum, & usu moribusq; firmatum jus principum, atq; id genus alia. Imò & hoc observandum, cum populus alienatur, non ipsos proprie homines, seu subditos alienari, sed jus eorum regendi, quæ populus sunt.

37. Ut verò validè alienetur, requiritur partis alienandæ consensus, qui, etsi tacitus tantum sit, sufficit, *Vasq. d. cap. 4. num. 6* vel etiam præsumptus, vid. *ib. seq. in fin.* Ita enim ab initio in civilem societatem coisse videntur, ut conjuncti corpus firmum ac validum adversus insultus hostium efficerent, non ut corpori fas esset avellere partes, & alterius dominationi subijcere.

38. Simili ratione nec pars, absq; injuria totius corporis, se separare potest. Mutua enim hæc obligatio, à qua, alterutrâ parte invitâ, recedi non potest: nisi certum & inevitabile periculum ad hoc inviter. Quod si enim evidentissima sit utilitas corporis totius ac partis in cessione ista, aut extrema eam suadeat necessitas, facillè ex scientia & patientia partis, totiusq; corporis, consensus utriusq; præsumitur *Grot. lib. 2. de Jur. bell. & pac. cap. 6. num. 8.*

39. In dicto jam necessitatis casu, Regem vel Remp. rebus singulorum uti, easq; etiam perdere & alienare posse, nullum est dubium, quum & privatis necessitas aliquod jus in alienis concedat *l. 2. §. 2. ad L. Rod. l. 3. §. 7. ff. de incend. ruin. l. 19. §. 3. ff. ad L. Aquil.*

40. Sed anne & utilitatis publicæ gratiâ, puta ob pacem, vel quamcunq;

B

cunq;

eunq; aliam causam legitimam? Et ob hanc, idem jus in res privatas com-
petere, nullus dubito. Etenim salus privatorum & bona omnia civium
Patriæ salute continentur: & oportet privatos facultates suas ad publicas
utilitates concedere *arg. l. 11. §. 2. ff. de rei vind. l. 14. C. de oper. publ. quia*
publicum commodum privato preferendum l. 3. §. 15. ff. de Scto. Si-
lan. l. 3. C. de primipi. l. lib. 12. cap. unic. de probib. Feud. alien. per Lotbar.
in princ. 2. Feud. 52. Et publicæ utilitatis gratiâ à regulis juris communis
receditur l. 51. vers. multa autem ff. ad L. Aquil. cap. Abbate. 3. in fin. vers.
preferim. de sensent. & re judic. in 610. Vasq. 1. contr. 5. num. 1. Gail. 2.
obs. 57. num. 2. & seqq. Mantie. de sac. & ambig. convent. lib. 27. tit. 3.
num. 11. Tholoz. lib. 7. de Rep. cap. 20. num. 35. circ. fin. & num. 48.

41. Ne autem hoc casu privati aliquid injusti patiantur, æquum est
hoc damnum, quod publicæ utilitatis gratiâ senserunt, ex publico resar-
ciri *l. 13. §. 1. ff. comm. prædior. l. 2. C. pro quibus caus. servi pro præm. lib.*
26. Gail. d. obs. 57. num. 8. & Vasq. d. loc. ubi ait: Si rem meam mihi auf-
ferri omnibus profuit, ejus pretium, ut ab omnibus mihi præstetur (dem-
ptâ partē, quæ me attingebat) par & Juri naturæ consonum est. Jurg.
Tholoz. d. cap. 20. num. 47.

42. Non tamen hoc ita accipiendum, quasi omne damnum, in bel-
lo publicæ utilitatis gratiâ accepto, passim ex publico compensari de-
beat. Siquidem hoc esset contra jus belli, quod damnum unumquemq;
suum, ab hoste illatum, ferre jubet. *arg. cap. 8. Extr. de injur. Mantie. dis.*
lib. 27. tit. 3. num. 14. Vasq. 1. contr. 4. num. 11. Gail. 2. obs. 58. Mynsing. 4.
obs. 9. Hunn. de pacē. cap. 2. q. 3. Tholoz. d. lib. 7. cap. 20. num. 37. Quam-
vis modis omnibus evitandum, ut quoad fieri possit, suum cuiq; tribua-
tur. Jubet hoc naturalis æquitas, cujus omnibus in rebus favor maximus
existit.

43. Quamvis ergo pacis articulos, conditionesvè oporteat esse æ-
quas: ut dictum *suprà ib. 6.* cum nulla sit securitas, nisi æquissimis pa-
tiscamur conditionibus, si æqua & bona pax fuerit, & fida & perpetua
erit; sin mala, hauri diuturna.

44. Quamvis porro conditiones pacis debeant esse turæ, cum pax,
quæ insidiis obnoxia est, non pax sit, sed bellum pacis nomine obvolunt;

45. Quamvis quoq; perspicuæ debeant esse pacis regulæ, ne facile
ambiguitati locus relinquatur, quam potentior facile in rem suam sini-
strâ interpretatione detorquere possit, contra germanum scripturæ sen-
sum. Uti factum à Carolo IX, Rege Gall. qui pacem cum Protestantibus
publi-

publico edicto sancitam, ita interpretatione Anno 1564. debilitavit, ut
Protestantium causa in bello, quam in pace, potior fuerit, teste *Thuan.*
lib. 36. p. mi. 731.

46. Attamen si dubia fuerint pacis conditiones, pro iis interpretan-
das puto, qui suum amiserunt, Quorum enim favorabilior causa, pro iis
pax interpretari debet.

47. In tantum hoc in favorabilibus procedit, ut interdum laxius ac-
cipienda sit verborum significatio, quam communis usus fert, modò
non ad significationem impropriam recurratur *l. 69. prin. ff. de Legat. 2.*
Gail. 2. Obs. 136. num. 17. nisi aliàs pactio absque & inuicis reddatur.
Absurditas enim vitanda est, *l. penul. ad Exhib. l. 67 l. 200. de R. jur. l. 13.*
S. 2. vers. sed & si. l. 19. de h. Vid. Mantio. de tac. & ambig. convent. lib. 2.
sir. 13. Gail. 2. Obs. 92. num. 3. Hinc dicimus, verba menti, non mentem
verbis servire debere. Item à proprietate verborum recedi posse, ut
mentem sequamur, cujus rei in jure extant textus in *l. 101. de Condit. &*
demon. l. 7. S. 2. de suppl. leg. l. 3. C. de lib. prater.

48. E contra odiosa, quantum fieri potest, restringi deberi certum
est, ex *cap. Odia. 15. de Reg. jur. in 6to Jung. l. 2. & l. 19. de lib. & possi-*
bum. Quam regulam cum ampliationib; & limitat. vid. apud *Tusch.*
lit. O. conclus. 67.

49. Congrua ergo ubiq; debet esse interpretatio, arg. *l. 20. § 6. in*
fin. ff. de per. hered. ac congrua illa intelligitur interpretatio, quæ non
solum verbis, sed & personis convenit, arg. cap. 1. vers. cum in substitu-
tionibus. de Testament. in 6to.

50. Proinde nullum est dubium, omnes pactiones potius ex volun-
tate, quam verbis interpretari debere. Si enim voluntas, tacitis nobis, in-
telligi posset, verbis omnino non uteremur: quia verba reperta sunt,
non quæ impedirent, sed quæ indicarent voluntatem. Semper in fide
quid senseris, non quid dixeris cogitandum, ait *Cic. 3. off.*

51. Hic sensus, hæc voluntas præsumitur, si ratio eadem, quæ move-
rat, adsit, ut: qui pactus est, ne vallo muniatur civitas, eandem nec mu-
ro firmari illum voluisse putandum erit; vel contra. Semper enim pro-
hibito aliquo, sive per legem, sive per conventionem, prohibetur etiam
ejus simile, quia non in modo, sed in qualitate est jus, secundum *Bal. §.*
Consil. 107. Non ergo probanda est Mediolanensium cautio, qui jura-
ti, muris nunquam se munituros Urbem, hanc fossis aggeribusq; con-
firmarunt, ita ut egregie defendi, adversus quemcumq; impetum ho-
stium possent, *Sigon. lib. 12. de regn. Ital.* B 2 52. Ab

32. At si absurda, inhonesta, iniqua inde consequantur, voluntas præsumenda non erit, ut dicitur *ib.* 47. Maximè enim convenit, secundum bonum & æquum pacta æstimari. Quinimò, semper æquitate servata, interpretatio fieri debet in humaniorem sententiam, prout personis, causis, temporibus, & locis bonus iudex viderit convenire, ait *Mansi. de tac. & amb. contr. lib. 1. c. 17. num. 2.* atq; allegat textum *cap. ult. Extr. de transact.* Itaq; addit *ibid. nam. 3.* Omnis interpretatio duos debet habere comites, sc. bonum & æquum, cum omnia ad bonum & æquum sint dirigenda, arg. *l. 24. S. 1. de minorib. tex. in l. 3. C. de judic.*

33. Quamvis verò facilè largiat, jus nostrum civile cum iustitia convenire, tamen non possum eorum sententiæ accedere, qui omnes pactiones, præsertim publicas, ex jure civili interpretandas autumant, sed jus divinum, naturale ac gentium, & salus publica in medium vocanda sunt. *Bornem. disp. 6. Colleg. Ireno pol. lb. 7. lis. 2. Alber. Gentil. 2. de jur. bel. cap. 4. in pr. & fin. ubi ait ex Sleid. & Guic. Exprobratum scimus Carolo V. & Ludovico Regi Galliarum, quod non Principibus, sed Leguleis dignas verborum & pactorum interpretationes afferrent. Jung. vund. Genti lib. 3. de jur. bell. c. 14. pag. mi. 191.*

34. Nec iis suffragari possum, qui pactionem cum subdito initam, Regem pro arbitrio interpretari posse putant. Subditos quoq; ab interpretatione repellendos arbitror: ut & paciscentium alteram partem. Unde rectè *Bodin. lib. 5. cap. 6. num. 192.* reprehendit Clementem VII. Pont. quod, societate cum Regibus Francor. & Anglor. adversus Carolum V. Imp. contractâ, uno capite fœderis excipi voluerit, ut, si pacem cum Imp. inire commodius videretur, ipse arbiter esset. Satius erit hoc arbitris committere, qui absq; ira & studio, causam dijudicare poterunt.

35. Sed ne tali explicatione opus sit, ij providere debent, qui pacis negotia tractant. Quod vel Reges ipsi faciunt, ut Ludovicus XI. Rex Gallia, quem aliquoties pacis causâ Carolum Burgundum ac Eduardum Regem Angl: adversarios suos, convenisse legitimus apud *Comineum lib. 2. in princ. p. mi. 333. & p. 337. lib. 6. pag. 490. & seqq.* qui tamen hunc paciscendi modum, multis periculis & incommodis obnoxium reprobabat, ob rationes non leves *lib. 3. pag. 386.* Jung. *Guiciard. lib. 6.* Itaq; rarissimè à Regibus hunc paciscendi modum usurpari cernimus, & interim non omnino, nec semper displicet, quòd placitum fuit olim inter Tiridatem & Corbulonem: nempe quando commeantibus invicem nuntiis, nihil in summa pacis proficitur, rectè colloquio ipsorum tempus locumq; destinari. *Tacit. 13. ann. cap. 38. vers. 1.* 36. Ma-

56. Magis frequentatum, legatorum quorundam fidei pacis conciliandæ curam committere. Quorundam dico. Non est enim unius vel paucorum in arbitrium conferendum, quod omnium salutem concernit. Sic Philippus Austriacus, ex Hispania in Flandriam rediturus, pacis cum Gallia rege Ludovico XII. conciliandæ, amplam habebat à socero potestatem, veruntamen adjuncti illi erant duo legati, sine quorum consilio, nihil vel agi vel confici volebat, *Guic. lib. 5.*

57. Legati autem, si firmam pacem constituere debent, sufficienti mandato instructos esse oportet, quorum fines non excedant, *l. s. princ. ff. mandat.* quod Romanorum Legati, ad Gallos missi petiti, ne socios offenderent, cum non observarint, Urbi magnum malum attraxerunt, *Liv. lib. 5.* Aliud exemplum neglecti mandati, licet non in causa pacis, vide ap. *Gell. 1. Noct. Art. cap. 13.* Non enim justior eludendi prætextus, quam extra iussa à commissariis itum *D. Mevius in disc. de Amnest.*

58. Si tamen generali mandato omnia Legati acta approbaverit Rex, eum teneri etiam contra voluntatem, secreto soli Legato significatam, certum est. Quia interdum alio prætextu mittuntur Legati, sicuti Normanniæ quæstorem, ad pacis negotium cum Anglo tractandum, de Rotellini Marchionis liberatione agendi prætextu, à Gallia Rege missum, ait Guicciard. *lib. 12. Hist.*

59. Equè firmiter, qui ut bonorum omnium, ita & Regni heredes sunt, promissis & contractibus antecessorum obligantur. Quia plerumq; tam hæredibus nostris, quam nobismetipsis cavemus *l. 9. in fin. de probat.* & unusquisq; sibi, suisq; hæredibus videtur prospexisse *2. Feud. 18.*

60. At ubi ex electione, vel præscriptione legis fundamentalis, regnum transfertur, ibi non quidem directè antecessorum promissionibus, sed indirectè tamen per interpositum ordinum consensum, successores obligatur. vid. *Bod. lib. 1. cap. 8. in fin Tholoz. d. lib. 7. cap. 20. num. 39. & seqq. Bach. ad Tr. vol. 1. Disp. 6. Tb. 7. lit. b.*

61. Quod adeo verum est, ut pax cum legitimo Rege consensu ordinum facta, etiam cum invasore servari debeat.

62. Hoc namq; casu tota Resp. contraxisse videtur, cujus contractus valent, etiam si imperandi forma immutata sit, & vel ex Regno Resp. vel ex Rep. Regnum factum. Neq; integrum est à pactionib. ante mutationem factis discedere *Alb. Gent. 3. de Jur. bell. cap. 22. p. 680. & seqq.*

63. Multo magis si juramento pax confirmata fuerit, *Can. 1. caus. 22. q. 1. vid. Alb. Gent. 3. de Jur. bell. 13. p. mi. 552.* quo nullum vinculum ad

astringendam fidem arctius esse voluit antiqua Romanorum Religio
Cic. 1. off. Merito hoc quidem. Deus enim in juramento testis adhibetur,
quem fallere impium ac profanum. Ipsi parietes & circumstantes aer, ipse
dies, ne de angelorum presentia & cujusq; conscientia dicam, perjuros
accusant & acculabunt in ultimo iudicio inquit *Majol. 2. diar. Canis.*
col. 2. sub fin. Unde canit *Silius*:

*Audite o gentes: non rumpite fœdera pacis,
Nec regnis postferre fidem.*

Notum est ex lacris, Deam graviter vindicasse, quod pax à Josuâ & Prin-
cipibus Israelitarum, cum Gabaonitis *Jos. 9. v. 19.* facta, & juramento sta-
bilita, vel à successore & hærede, imò non vero hærede, Saul violata, &
Gabaonitæ contra datam fidem interfecti fuerint *2. Reg. 21. vers. 1. & seq.*
Nec minorem perfidiæ pœnam tulit *Ladisl. Rex Hungariæ.* Hic enim
Anno Christi 1414. pacem cum Amurate Turcic. Imper. decennalem,
pepigit; eamq; iurejurando utrinq; confirmarunt, sed suasu Legati Pon-
tificii, Cardinalis, violatâ pace, bellum cum Turca *Ladisl. renovavit,*
atq; unâ cum suatore, & multis Christianorum millibus, in prælio ad
Varnam occubuit *Wolf. in lect. memorab. cent. 16. p. 423. Carion chron.*
lib. 5. p. mi. 1190. & seqq. In cujus rei memoriam Regi tale scriptum,
extat Epithaphium.

Romulide Cannas, Ego Varnam clade notavi;

Discite mortales non temerare fidem.

64. Nec liberat à perjurio, quod per falsum Deum juraveris, utpote
qui Deastrum, quem in juramento testem invocasti, pro vero Deo habui-
sti. Hinc *Augustin. serm. 28.* Multi in hoc falluntur & putant, quod nihil
est, per quod jurant, non se crimine teneri. Prorsus perjurus es, quod
per id, quod sanctum putas, falsum juras. Sed ego illud sanctum non
puto, sanctum puto, cui juras. Juras ante Deum. Non te audit lapis lo-
quentem, sed punit Deus fallentem. Et *idem ad Publicolam:* Bis pecca-
vit, qui jurat, per quos non debuit, & contra pollicitam fecit fidem, quod
non debuit. Et sapiens *Philo* auidololatæ propter utrumq; justè pu-
niuntur, cum quod malè de Deo sentiant, idolis dediti, tum quod dolo-
sè & injustè jurant ex contemptu religionis.

65. Multo minus excusat, si hæretico juratū sit, cum etiam juramentū,
& Ethnicis & infidelibus præstitum, servandum sit, vid. *Job. Targum. sup.*
quest. Num & que fœdera cum diversa religionū hominibus iniri possint.
cir. fin. 8. Et ad fœdera. Gerard. à Pilg. in sacra fœd. norm. S. 1. Quia virtus,
inquit,

inquit, *Senec.* etiam hosti veneranda, *Alb. Gentil. 3. de jur. bell. cap. 19. cir. fin. pag. mi. 658.* Non enim hic considerantur ut hæretici, aut infideles *Bach. ad Trent. disp. 6. th. 7. lit. a.*

66. Nisi turpia fuerint pacta, quæ etiam si juramento confirmata sint, sine scelere servari non possunt *L. 26. d. V. O. l. 15. de condit. Instit. cap. non est. 58. de R. jur. in 6to.* Quia juramenta non debent esse vinculum iniquitatis, *cap. Quanto. 18. in med. C. cap. 28. Ext. de Jurejurando. can. inter. 22. caus. 22. q. 4. jung. Covarr. in dicto cap. Quamvis. par. 3. princ. num. 4. & 6.*

67. Præter hæc pacem, super re plane illicita, & contra æquum & bonum, contra Reip. commodum, ac proprium officium, vi, metu, doloq; extortam & juramento simul roboratam, invalidam puto, per *d. cap. cum contingat. 28. Ext. de Jurejur. cap. quamvis. 2. de pactu in 6to. Bodin. 5. de Rep. num. 197 in princ. p. 333.* Aliàs dolo, vi, metuq; procurata pax, atq; juramento postea confirmata, non infringenda est. Nec habet contra eam restitutio integrum locum, licet allegetur læsio enormis. Quia Princeps paciscens superiorem non habet, à quo possit restitui. Neq; attendatur, an major, vel minor fuerit ita paciscens, arg. *Aubent. sacramenta. C. si ad ver. vend. cap. unic. §. fin. 2. Feud. 53. Jung. Bach. ad Tr. vol. 1. disp. 21. Tb. 4. lit. b.*

68. Sed alia est sententia eorum, qui omnia ad utilitatem dirigunt, qui cum commodo omnia in regno terminant, qui sceleribus maximis sæpè justitiæ falsum nomen prætexunt, ut loquitur *Majol. Tom. 4. diet. canic. colloq. 2. p. mi. 777.* Qui cum Lysandro dicunt pueros quidem astragalis, cæteros jurejurando falli oportere.

69. Hos verò haud facile à probis discernere licet. Equidem sic arbitror, ait *Comin. lib. 3. princ. p. mi. 371.* quemadmodum & vitæ diuturnitate, & robore corporis multò sumus inferiores præcis illis hominibus: ita quoq; ab ipsorum fide & integritate permultum nos degenerasse. Vix enim est, ut providere sibi aliquis diligenter satis possit, quo minus fallatur, & quo sunt potentiores principes, eo major est insidiis & improbitati locus. Hæc ille. Imò hostis demulcendo sæpè plus proficit, quam læviendo: & cum armis, vel vi proficere nequit, fædere, pactione, & fide, tanquam vulpinâ pelle utitur. Foederibus & pace pleriq; ludunt, amicitiam simulant, inimicitias tegunt, donec locus & occasio aliter suadeant, *Majol. dict. loc.*

70. Propterea solet non raro etiam obsidibus caveri, *Gail. 2. de pac. publ. cap. 2. num. 10. Hering de fidejuss. cap. 7. num. 540.* Quinam sint obsides

obsides, vide ap. *Varem. ab Eren. 2. Medit de fœd num. 17. & Alb. Gent. 2. de jur. bell. 19. p. mi. 394.* Jus, seu mos obsidum antiquissimus est. Philip-
pum Macedo, pro pace cum Romanis habenda obsides dedisse, & inter
alios quoq; filium Regium Demetrium testatur *Liv. dec. ad. 4. lib. 6.* Sic,
idem *Liv. ead. dec. lib. 7.* docet: Antiochum coactum fuisse, ut Romanis,
pro observantia pacis, veluti pignori viginti daret obsides, quos tamen
uno quoq; anno alteraret. De obsidibus centum Carthaginensium Sci-
pioni datis vid. *Liv. dec. 3. lib. 10.* de Vologesi Regis Parthorum nobilif-
simis ex familia Arsacidarum obsidibus datis Romanis *Tac. 13. Anna. 9.*
in princ. Et proximè elapso seculo, nempe 1552. ad fœdus, quod inter Gal-
lum Henricum II. & Maurinum Electorem Sax. contrahebatur, stabili-
endum, dabantur utriq; obsides *Sleid. lib. 24. p. mi. 762.* Alia exempla
suppeditant *Hering. de Fidejuss. cap. 10. num. 18. & seqq. War. ab Eren, 2.*
Med. de fœd. num. d. n. 170.

71. Interdum & oppida & arces deduntur, vel omnino diruuntur,
ne adversarij, si velint, nocere possint. Quo enim pluribus munimentis
malicia innititur, eo facilius ad rumpendam pacem prorumpit.

72. Solet etiam aliquando nova pax firmari novo connubio atq; affi-
nitate. Hinc verè *Duar. de rit. nupt. cap. 3.* ut Comædia, ita belli cuiusq;
gravissimi exitum esse aliquod cernimus matrimonium. Firmum sanè
vel apud non Christianos vinculum. Interea appetitus regnandi, & affi-
nitate, & necessitate sæpe est potentior *Alb. Gent. 3. de jur. bell. cap. 13. p. 681.*
Quicumq; enim regnum affectant, cætera omnia cupiditatibus postpo-
nunt, ita ut amicissimos etiam, genereq; proximos, hostium loco habe-
ant *Dion, lib. 38. p. mi. 77.*

73. Scio autem à Regibus sæpe filias aut sorores spargi in eos, quos
fallere amicitia specie volunt, vel ad tempus placare, nihilq; deinde sui
sanguinis pignoribus, nihil nominum, quæ mutuo inierunt, reverentiâ
motos, pacem & bella ex temporum & fortunæ æstimare ingenio, inquit
Meleander in Argen. Job. Berclai lib. 3. p. mi. 318.

74. Pax rumpitur, si arma absq; justa & sufficiente causa, vel toti cor-
pori civitatis, vel etiam parti subditorum inferantur. Feriens enim pa-
cem omnino pro subditis, ferit, quos tueri tenetur.

75. Sociis verò motum bellum pacem non volat, nisi & sub pactione
expressè comprehensi sint *Alb. Gent. lib. 2. de jur. bell. cap. 24. p. 708. Tusch.*
lit. P. concl. 179. n. 17. Mantii. de sac. & ambig. conv. lib. 27. tit. 5. n. 4. Ubi
num. 5. & 6. limitat hoc & dicit: Adhærentes tacitè comprehensos, si pax
absq;

absq; eis non possit paciscentibus suffragari, cum verba pacis sint acci-
pienda cum effectu, arg. *cap. 4. Extr. de Cler. non resid. & l. 1. §. 2. ff.*
Quod quisq; jur. in alt.

76. Sed numquid pax violatur, si patrem fratrelve, non subditos,
hec in pace nominatos violaveris? Minimè violatam sentio cū *Grot. lib.*
2. de jur. b. & pac. c. 20. §. 33. Bod. lib. 5. cap. 6. num. 61. Idem obtinere arbi-
tror, si uxor paciscentis, vel liberi læsi sint, cum *Alb. Gent. d. lib. 3. cap. 24.*
pag. mi. 708. Licet quoad uxorem sub certo modo dissentiat *Mantic. lib.*
27. de ac. & ambig. conv. lib. 17. th. 6. num. 38. & seq. & num. 41.

77. Queritur hæc: si pace inclusi sint socij, seu adherentes, & ante
quam eorum rati habitio sit subsecuta, unus ex iis sit offensus, qui tamen,
non obstante, pacem rati habuerit, an pax rupta intelligatur? Nego cū
Alb. Gent. lib. 3. cap. 13. prin. Grot. lib. 3. de jur. bel. & pac. cap. 20. §. 33.
non attento, quod in contrarium differit *Mantic. d. tit. 6. num. 55.*

78. At pax non violatur, si à privato quid contra pacta committa-
tur, dummodo non publico consilio approbetur.

79. Quid verò sentiendum, si subditi sub hoste stipendia mereant?
Si publicè auctoritate id fiat, pacem violari nullus dubito.

80. Porro rumpunt pacem, qui capita pacis, tam majora, quam mino-
ra non implent. Qui favrà & subdolà Juris interpretatione, sententiam
pacis corrumpunt. Qui perndà malitià pacta in pravum detorquent.
sensem. Vide exempla ap. *Alb. Gent. 2. de jur. bel. cap. 3. & 4.*

81. Deniq; violant pacem, qui animum hostilem vel minis, vel insolitâ
exercitus conscriptione, vel munimentorum, quæ ad nocendum apta
sunt, in sinibus extructione, vel reparatione illorum, quæ paciscentium
consensu destructa sunt, declarant. Hostes namq; sunt, qui apparatus
faciunt, ut nos oppugnent *Alb. Gent. 3. de jur. bell. cap. 21. p. mi. 672. Jung.*
Pet. Gr. Tholez. de Rep. lib. 11. cap. 14. num. 13.

82. Per controversias verò judiciales pax non violatur. Nam qui pro-
mittit vim non facere, is de judiciis non sentit. Provocarunt Pœni ad
judicia cum Masanissa, salvis foederibus. Et sic sæpe necesse est, emergen-
tibus dubitationibus, circa & propter foedera *Mantic. de tao. & ambig.*
conv. lib. 27. tit. 6. num. 7. Alb. Gent. 3. de jur. bell. cap. 24. pag. mi. 709.

83. Nec violata pax existimatur, si ex nova causa fiat injuria. Quia
qui promittit non offendere, is subintelligit exceptionem, nisi causa su-
perveniat: nisi culpa accesserit ejus, cui promissio ista fit, & pactio pacis:
rebus sic stantibus, *Alb. Gent. d. loc. Mant. d. tit. num. 16. & trib. seqq.*

C

83. Lu.

17. 28. 17

84. Labet eorūndem loco annectere illam Q. Num debitorum eorum, qui fuerunt hostes, quando tempore belli, id quod creditoribus hostibus debebant, fisco, vel aliis solverunt ex imperio Ducis, teneantur pace facta iterum veris creditoribus solvere, an verò liberentur? Fuit hæc q. agitata, sopito bello Neapolitano, quod Ferdinandus Arragonus, cui pater Alphonsi regnum illud cesserat, gessit cum Carolo VIII. Gall. Reg. Hic enim per aliquot menses possessor terræ Neapolitanæ, debitores Alphonsi Francigenis assignaverat, & ad solvendum officialium suorum, condemnatione coegerat. Ego resp. cum *Matth. de Aff. decis. Neapol. 149. num. 31.* Si debitores ante in mora fuerunt solvendi, teneantur adhuc solvere veris creditoribus, quia mora debet illis nocere, non his: si non fuerunt in mora solvendi debitores, tum officialium, seu Ducis iussus, ad quem fisco, vel aliis solverunt, illos excusat, ut non obstricti sint iterum solvere, per *l. s. de reb. cred. l. 82. in fin. de V. Ob. Jun. Pet. Greg. Theoloz. lib. 11. de Rep. cap. 13. num. 9. Gudelin. de jure pacis cap. 4. in fin. & cap. 5.* Tantum differere de pace ingenii mei tenuitas permisit. Monitus meliora sequar. Interim finem facio. O Deus impone tu bellis finem, & da pacem terris nostris. Nil placitum sine pace tibi.

Fac, ut in pace dicamus: sic.

GRATIA &

GLORIA SALVATORI, PRINCIPI PACIS.

In honorem Nobilissimi

DN. RESPONENTIS.

Pacis amans BERGLASUS amat sic Pacis amantes,

Ut de Pace theses scribat, de Pace loquatur,

Pacem defendat, subeat certamina Pacis.

Rite facit. Fateor, bellis clarescere pulchrum,

Nec non dulce cluit: sed sanguine bellica virtus,

Nomen honosq; madent. Pax est Pax una triumphis

Innumera potior: Pax custodire salutem,

Et cives servare valet: Pax ornat, & auget.

Augeat Ipsa, precor, BERGLAS! nobile nomen;

Nam non bellicam modo nobis dant insignia fama,

Vel decorant antiqua; virtus nec vulnere tantum

Nobilitas, sed sub pacis quoq; crescit oliva,

Succrescit virtute pia; virtute togata

Non minus, armata quam vis, stirps alta fovetura

Atq; licet veteres exornent undiq; signis

Atria, Nobilitas est & manet unica virtus,

scrib.

PRÆSES.

1750

inquit, *Senec.* etiam hosti veneranda, *Alb. Gentil. civ. fin. pag. mi. 658.* Non enim hic considerantur deiles *Bach. ad Treut. disp. 6. th. 7. lit. a.*

66. Nisi turpia fuerint pacta, quæ etiam si iuri sint, sine scelere servari non possunt *L. 26. d. V. O. l. 1. non est. 58. de R. Jur. in dno.* Quia iuramenta non dicitur iniquitatis, *cap. Quanto. 18. in med. & cap. 28. Ext. inser. 22. caus. 22. q. 4. jung. Covarr. in dicto cap. Q. num. 4. & 6.*

67. Præter hæc pacem, super re plane illicita bonum, contra Reip. commodum, ac proprium officio; extortam & iuramento simul roboratam, in *cap. cum contingat. 28. Ext. de Jurejur. cap. quamvis Bodin. s. de Rep. num. 597. in prin. p. 333.* Alias dolosa pax, atq; iuramento postea confirmata, non infertur contra eam restitutio integrum locum, licet amittitur. Quia Princeps pacifiscens superiorem non habet. Neq; attendatur, an major, vel minor fuerit ita *sbent. sacramenta. C. si adver. vend. cap. unic. 5. Bach. ad Tr. vol. 1. disp. 21. Tb. 4. lit. b.*

68. Sed alia est sententia eorum, qui omnia ad seipsum cum commodo omnia in regno terminant, qui sæpè justitiæ falsum nomen prætexunt, ut loquitur *sanct. collog. 2. p. mi. 777.* Qui cum Lysandro dicitur astragalus; cæteros jurejurando falli oportere.

69. Hos verò haud facile à probis discernere licet, ait *Comin. lib. 3. princ. p. mi. 371.* quemadmodum hitate, & robore corporis multò sumus inferiores præterea quoq; ab ipsorum fide & integritate per multum. Vix enim est, ut providere sibi aliquis diligenter satiat fallatur, & quo sunt potentiores principes, eo majori bitati locus. Hæc ille. Imò hostis demulcendo sæpè laeviendo: & cum armis, vel vi proficere nequit, facta tanquam vulpinâ pelle unitur. Fœderibus & pace plerumque simulant, inimicitias tegunt, donec locus & occasio *Majol. dict. loc.*

70. Propterea solet non raro etiam obsidibus *de pac. publ. cap. 9. num. 10. Hering de fidejuss. cap. 7. num.*

